

دین و زندگی یازدهم

۱

با دقت در آیه‌ها و حدیث به سؤالات زیر پاسخ دهید. (۲ نمره)

- الف) آیه شریفه: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ مربوط به کدام یک از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی است؟
- ب) با توجه به آیه شریفه: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ... عَنكُمْ... أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرُكُمْ تَطْهِيراً﴾ به سؤالات زیر پاسخ دهید.
- ۱) آیه را تکمیل نمایید.
- ۲) آیه فوق به کدام یک از ویژگی‌های اهل بیت علیهم‌السلام اشاره دارد؟
- ج) حدیث: «إِنَّا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمَرْنَا أَنْ نُكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ»، مربوط به کدام یک از علل فرستادن پیامبران متعدّد است؟

راهنمای تصحیح

الف) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام (۰/۵) (درس ۴، صفحه ۵۰ و ۵۱)
ب)

۱) لِيُذْهِبَ / الرَّجْسَ (هر مورد ۰/۲۵) (درس ۵، صفحه ۷۰)

۲) عصمت اهل بیت علیهم‌السلام (۰/۵) (درس ۵، صفحه ۷۰)

ج) رشد تدریجی سطح فکر مردم (۰/۵) (درس ۲، صفحه ۲۵)

در پس Box

الف) پیام‌های آیه:

- ۱) یکی از اهداف ارسال پیامبران این بود که مردم جامعه‌ای بر پایه عدل بنا کنند و روابط مردمی و زندگی اجتماعی خود را بر اساس قوانین عادلانه بنا نهند.
- ۲) عدالت یکی از احکام اجتماعی اسلام است که جز با برقراری حکومت اسلامی میسر نمی‌شود.
- ب) پیام‌های آیه:
- ۱) عصمت افراد خاصی از اهل بیت را شامل می‌شود و سایر بستگان پیامبر مدنظر نیستند.
- ۲) چون این تعداد خاص معصوم‌اند، سخن و عمل آنان، مطابق با دین و بیان‌کننده دستورات الهی است.
- ج) پیام‌های حدیث:
- ۱) سطح تعالیم انبیای الهی متناسب با سطح درک و فهم مردم زمان خود بوده است.
- ۲) رشد تدریجی سطح فکر مردم، یکی از عوامل تجدید نبوت‌ها بوده است.

درست یا نادرست بودن گزاره‌های زیر را مشخص کنید. (انمره)

- الف) نیازهای برتر برآمده از سرمایه‌های ویژه‌ای است که خداوند به انسان عطا نموده است.
ب) اعجاز محتوایی قرآن برای کسانی که زبان قرآن را نمی‌دانند و فقط از ترجمه‌ها استفاده می‌کنند نیز قابل فهم است.
ج) در بعضی موارد انسان‌ها هم می‌توانند تشخیص دهند که کدام فرد معصوم باشد.
د) پیامبر ﷺ براساس رأفت اسلامی در برابر پایمال شدن حقوق دیگران، بردباری و ملایمت داشت.

راهنمای تصحیح

الف) درست (۰/۲۵) (درس ۱، صفحه ۱۳)

ب) درست (۰/۲۵) (درس ۳، صفحه ۴۰)

ج) نادرست (۰/۲۵) (درس ۴، صفحه ۵۳)

د) نادرست (۰/۲۵) (درس ۶، صفحه ۷۵)

بررسی موارد نادرست:

ج) فقط خداوند است که از آشکار و نهان افراد اطلاع دارد و می‌تواند توانایی فرد در دوری از گناه را تشخیص دهد.

د) پیامبر ﷺ با همه بردباری و ملایمتی که در برابر پایمال شدن حق شخصی خود داشت، در برابر نادیده‌گرفته‌شدن حقوق افراد جامعه می‌ایستاد.

هر کدام از «موارد سمت راست» به کدام یک از «موارد سمت چپ» مربوط است؟ (یک مورد اضافه است.) (۱ نمره)

«الف»	«ب»
الف) سخن از همهٔ مسائل مهم و حیاتی انسانی	۱) انسجام درونی در عین نزول تدریجی
ب) ذکر نکات علمی بی سابقه	۲) اعجاز لفظی قرآن کریم
ج) سبب نفوذ خارق العادهٔ قرآن در افکار و قلوب می شود.	۳) جامعیت و همه جانبه بودن قرآن کریم
د) عدم تعارض و ناسازگاری در آیات قرآن کریم	۴) اعجاز محتوایی قرآن کریم
	۵) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت

راهنمای تصحیح

الف) ۳ (۰/۲۵) (جامعیت و همه جانبه بودن قرآن کریم)

ب) ۴ (۰/۲۵) (اعجاز محتوایی قرآن کریم)

ج) ۲ (۰/۲۵) (اعجاز لفظی قرآن کریم)

د) ۱ (انسجام درونی در عین نزول تدریجی) (۰/۲۵) (درس ۳، صفحه ۳۹، ۴۰ و ۴۱)

واژه‌های زیر را تعریف کنید. (۱ نمره)

الف) تحدی:

ب) شیعہ:

راهنمای تصحیح

الف) خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن را بیاورند (۰/۲۵) و برای این که عجز و ناتوانی آن‌ها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره‌های قرآن را هم به آن‌ها داده است. این دعوت به مبارزه را تحدی می‌گویند. (۰/۲۵)

(درس ۳، صفحه ۳۷ و ۳۸)

ب) مسلمانی که به فرمان خدا و پیامبر ﷺ امیرالمؤمنین علی علیه السلام را جانشین پیامبر می‌داند (۰/۲۵) و از او پیروی می‌کند.

(درس ۶، صفحه ۸۰)

گزینه صحیح را مشخص کنید. (۱ نمره)

الف) با توجه به فرمایش امام کاظم علیه السلام، معرفت برتر چه ثمره‌ای خواهد داشت؟

(۱) دانایی نسبت به فرمان الهی

(۲) پذیرش بهتر پیام الهی

(۳) برتری رتبه در دنیا و آخرت

ب) مفهوم «اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او باز گردد.» بیانگر کدام موضوع است؟

(۱) رسول خدا آیات قرآن کریم را به طور کامل از فرشته وحی دریافت و بدون ذره‌ای کم و یا زیاد به مردم می‌رساند.

(۲) اجرای احکام اجتماعی مانند زکات، خمس و ... بدون تشکیل حکومت امکان‌پذیر نیست.

(۳) پذیرش طاغوت و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است.

راهنمای تصحیح

الف) گزینه (۲) (درس ۱، صفحه ۱۶)

ب) گزینه (۳) (درس ۴، صفحه ۵۱)

دربین Box

فرمایش امام کاظم علیه السلام به شاگرد برجسته خود هشام بن حکم: «ای هشام خداوند رسوالتش را به سوی بندگان نفرستاد، جز برای آن که بندگان در پیام الهی تعقل کنند. کسانی این پیام را بهتر می‌پذیرند که از معرفت برتری برخوردار باشند و آنان که در تعقل و تفکر برترند، نسبت به فرمان‌های الهی داناترند و آن کس که عقلش کامل‌تر است، رتبه‌اش در دنیا و آخرت بالاتر است.»

ولعی و سرپرست حقیقی انسان‌ها خدا است و به همین جهت، فرمانبرداری و اطاعت از دستورهای او و کسانی که خودش معین کرده، ضروری و واجب است. اجرای هر قانون و پیروی از هر کس، هنگامی صحیح است که به گونه‌ای به قانون الهی و فرمان او بازگردد. کسانی که به مردم فرمان می‌دهند و قانون‌گذاری می‌کنند، درحالی‌که فرمان و قانونشان برگرفته از فرمان الهی نیست، طاغوت نامیده می‌شوند. پذیرش حکومت طاغوت و انجام دستورهای وی بر مسلمانان حرام است؛ بنابراین لازم است در جامعه، حکومتی وجود داشته باشد که طاغوتی نباشد یعنی مورد پذیرش خداوند باشد و دستورات الهی را که در قرآن و روایات آمده است، به اجرا درآورد.

به سؤال‌های زیر به صورت کوتاه پاسخ دهید. (۳ نمره)

- الف) مصعب: «به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم»، به کدام یک از نیازهای برتر انسان اشاره دارد؟
 ب) منظور از فطرت انسان چیست؟
 ج) مطابق آیه ولایت، ویژگی‌های ولی و سرپرست مسلمانان را بنویسید. (دو مورد)
 د) عوامل ختم نبوت را نام ببرید. (سه مورد)
 ه) سه مورد از فضایل امام علی علیه السلام در فرمایش پیامبر صلی الله علیه و آله را بنویسید.

راهنمای تصحیح

الف) درک آینده خویش (درس ۱، صفحه ۱۳)

ب) آفرینش خاص انسان (۰/۲۵) و یا ویژگی‌هایی که خداوند در اصل آفرینش انسان قرار داده است. (درس ۲، صفحه ۲۴)

ج) کسی که:

۱) ایمان دارد.

۲) نماز را برپا می‌دارد.

۳) در حال رکوع، زکات می‌دهد. (درس ۵، صفحه ۶۵) (ذکر دو مورد، هر مورد ۰/۲۵)

د)

۱) آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی

۲) حفظ قرآن کریم از تحریف

۳) وجود امام معصوم علیه السلام پس از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

۴) پویایی و روزآمدبودن دین اسلام (درس ۲، صفحه ۲۹) (ذکر سه مورد، هر مورد ۰/۲۵)

ه)

۱) اولین ایمان‌آورنده به خدا

۲) وفادارترین شما در پیمان با خدا

۳) راسخ‌ترین شما در انجام فرمان خدا

۴) صادق‌ترین شما در داوری بین مردم

۵) بهترین شما در رعایت مساوات

۶) ارجمندترین شما نزد خدا (درس ۶، صفحه ۸۰) (ذکر سه مورد، هر مورد ۰/۲۵)

به سؤال‌های زیر به صورت تشریحی پاسخ دهید. (۶ نمره)

- الف) پاسخ به سؤال‌های اساسی باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟ توضیح دهید.
- ب) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین که یکی از علل فرستادن پیامبران متعدد است را توضیح دهید.
- ج) انسجام درونی در عین نزول تدریجی آیات قرآن کریم را توضیح دهید.
- د) ولایت معنوی پیامبر ﷺ چیست و چگونه انجام می‌پذیرد؟
- ه) برای ردّ فرض «قرآن کریم و پیامبر ﷺ دربارهٔ سرنوشت دو مسئولیت «تعلیم و تبیین دین» و «ولایت ظاهری» بعد از پیامبر ﷺ سکوت کرده‌اند.» چه می‌توان گفت؟
- و) مبارزه با فقر و محرومیت از سیرهٔ پیامبر ﷺ را توضیح دهید.

راهنمای تصحیح << الف

- کاملاً درست و قابل اعتماد باشد؛ (۰/۲۵) زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است؛ درحالی‌که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست، (۰/۲۵) به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند.
- همه‌جانبه باشد؛ (۰/۲۵) به طوری که به نیازهای مختلف انسان به صورت هماهنگ پاسخ دهد؛ زیرا ابعاد جسمی و روحی، فردی و اجتماعی و دنیوی و اخروی وی، پیوند و ارتباط کامل و تنگاتنگی با هم دارند و نمی‌توان برای هر بعدی جداگانه برنامه‌ریزی کرد. (۰/۲۵) (درس ۱، صفحه ۱۴)
- ب) به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعهٔ کتابت، تعلیمات انبیا به تدریج فراموش می‌شد یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد؛ (۰/۵) بر این اساس، پیامبران بعدی می‌آمدند و تعلیمات اصیل و صحیح را بار دیگر برای مردم بیان می‌کردند. (۰/۵) (درس ۲، صفحه ۲۵)
- ج) می‌دانیم که آثار و نوشته‌های اولیهٔ دانشمندان و متفکران با آثار دوران یختگی آن‌ها متفاوت است. (۰/۲۵) از این‌رو، دانشمندان معمولاً در نوشته‌های گذشتهٔ خود تجدید نظر می‌کنند و اگر بتوانند، کتاب‌های گذشتهٔ خود را اصلاح می‌نمایند. (۰/۲۵) با این‌که بیش از شش هزار آیهٔ قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و دربارهٔ موضوعات متنوع سخن گفته است، (۰/۲۵) نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست؛ بلکه آیاتش دقیق‌تر از اعضای یک بدن یا یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می‌کنند. (۰/۲۵) (درس ۳، صفحه ۴۰)
- د) ولایت معنوی همان سرپرستی و رهبری معنوی انسان‌ها است که مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری شمرده می‌شود. (۰/۲۵) رسول اکرم ﷺ با انجام وظایف عبودیت و بندگی و در مسیر قرب الهی به مرتبه‌ای از کمال نائل شد که می‌توانست عالم غیب و ماورای طبیعت را مشاهده کند (۰/۲۵) و به اذن الهی در عالم خلقت تصرف نماید. (۰/۲۵) به طور مثال، به اذن الهی قادر بود بیمار را شفا بخشد، بلایی را از شخص یا جامعه دور نماید و حاجات مردم را در صورتی که صلاح آن‌ها در آن باشد، برآورده سازد. (۰/۲۵) (درس ۴، صفحه ۵۲)
- ه) قرآن کریم، هدایتگر مردم در همهٔ امور زندگی است و ممکن نیست نسبت به این دو مسئولیت مهم که به شدت در سرنوشت جامعهٔ اسلامی تأثیرگذار است، بی‌تفاوت باشد. (۰/۲۵) هم‌چنین پیامبر اکرم آگاه‌ترین مردم نسبت به اهمیت و جایگاه این مسئولیت‌ها است (۰/۲۵). در حقیقت، بی‌توجهی به این مسئلهٔ بزرگ، خود دلیلی بر نقص دین اسلام است و این در حالی است که دین اسلام کامل‌ترین دین الهی است. (۰/۵) (درس ۵، صفحه ۶۳)
- و) رسول خدا ﷺ هم با فقر مبارزه می‌کرد و به دنبال بنای جامعه‌ای آباد و دور از محرومیت بود و هم با کوچک‌شمردن فقیران و بینوایان به مخالفت برمی‌خاست. (۰/۲۵) از این‌رو، مردم را به کار و فعالیت تشویق می‌کرد، از بیکاری بدش می‌آمد و کسانی را که فقط عبادت می‌کردند و کار نمی‌کردند، مذمت می‌کرد. (۰/۲۵) در عین حال، به فقیران بسیار احترام می‌گذاشت و اجازه نمی‌داد که به خاطر فقر مورد بی‌توجهی قرار گیرند و فراموش شوند. (۰/۲۵) برخی از آن‌ها دوست صمیمی ایشان به شمار می‌رفتند. ثروت را ملاک برتری نمی‌شمرد. به آسانی با فقیرترین و محروم‌ترین مردم می‌نشست و صمیمانه با آن‌ها گفت‌وگو می‌کرد. آنان نیز رسول خدا ﷺ را همدل و همراز خود می‌یافتند. (۰/۲۵) (درس ۶، صفحه ۷۸)

متن زیر را بخوانید، و به سؤال زیر پاسخ دهید. (۱ نمره)

«ارمیا، مایکل و رضا در دانشگاه دربارهٔ معجزات پیامبرانی که پیروشان بودند، صحبت می‌کردند. ارمیا گفت: «ما یهودی‌ها می‌دانیم که حضرت موسی علیه السلام، معجزاتی مانند شکافتن دریا و ... را داشتند.» مایکل گفت: «ما می‌دانیم که حضرت عیسی علیه السلام، مریض‌های لاعلاج و صعب‌العلاج و کور مادرزاد و ... را درمان می‌کردند.» رضا گفت: «ولی رفقا الان از معجزات پیامبران شما نشانی وجود ندارد.» ارمیا و مایکل به رضا گفتند: «مگر از معجزهٔ پیامبر اسلام چیزی باقی مانده است؟» رضا گفت: «بله، قرآن کریم است که معجزه‌ای از جنس «کتاب» است.» با توجه به متن بگویید معجزهٔ حضرت محمد صلی الله علیه و آله (آخرین پیامبر الهی) باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟

معجزهٔ آخرین پیامبر الهی باید به گونه‌ای باشد که:

۱) مردم زمان خودش به معجزه‌بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق بشری بدانند. (۰/۵)

۲) آیندگان هم معجزه‌بودن آن را تأیید کنند. (۰/۵) (درس ۳، صفحهٔ ۳۷)

راهنمای تصحیح